

แนวทางการพัฒนาตำบลเข้มแข็งสู่การจัดการตนเองอย่างยั่งยืนในเขตพื้นที่ตำบลหนองยาว

อำเภอลาดยาว จังหวัดนครสวรรค์

The Guidelines for Developing a Strong Community Toward Sustainable Self-Governance

In Nong Yao Subdistrict, Lat Yao District, Nakhon Sawan Province

นายอัฐทอง ขลิบทองรอด และวรรณมาพะ เกษรดอกไม้

Autthong Khibthongrod and Wanmarka Gasondokmai

E-mail: jeddo551@gmail.com

Received 17-11-2025; Revised 30-12-2025; Accepted 30-12-2025

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) บริบทเขตพื้นที่ตำบลหนองยาว 2) ศักยภาพการบริหารจัดการตำบลเข้มแข็งสู่การจัดการตนเองอย่างยั่งยืน และ 3) แนวทางการพัฒนาตำบลเข้มแข็งสู่การจัดการตนเองอย่างยั่งยืนในเขตพื้นที่ตำบลหนองยาว อำเภอลาดยาว จังหวัดนครสวรรค์ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการศึกษาค้นคว้า ได้แก่ คณะผู้บริหาร คณะผู้ปฏิบัติงาน ภาคประชาชน และภาคเอกชนและสื่อมวลชน รวมทั้งสิ้น 26 คน คัดเลือกด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง เก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง และการประชุมสนทนากลุ่ม การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหาแบบอุปนัย ผลการศึกษาค้นคว้าพบว่า 1) บริบทเขตพื้นที่ตำบลหนองยาวพบว่า ตำบลหนองยาวเริ่มพัฒนา “ตำบลเข้มแข็ง” อย่างเป็นทางการเมื่อปี 2562 โดยเน้นนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาพัฒนาใน ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน และได้รับคัดเลือกเป็นพื้นที่ต้นแบบของอำเภอลาดยาว มีความพร้อมทั้งด้านการมีส่วนร่วม ด้านเครือข่ายความร่วมมือ ด้านภาวะผู้นำ ด้านทรัพยากรชุมชน ด้านสังคมและวัฒนธรรมชุมชน 2) ศักยภาพการบริหารจัดการตำบลเข้มแข็งสู่การจัดการตนเองอย่างยั่งยืน พบว่ามีกลไกหลากหลาย โปร่งใส และเปิดโอกาสให้ประชาชนมีบทบาท มีระบบประสานงานชัดเจน สร้างความร่วมมือหลายภาคส่วน ผู้นำมีวิสัยทัศน์ ใกล้ชิดประชาชน และบริหารจัดการมีประสิทธิภาพ และจัดการทรัพยากรอย่างเป็นระบบ สามารถต่อยอดสู่เศรษฐกิจชุมชน และมีทุนวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เข้มแข็ง 3) แนวทางการพัฒนาตำบลเข้มแข็งสู่การจัดการตนเองอย่างยั่งยืนในเขตพื้นที่ตำบลหนองยาว พบแนวทางการจัดระบบการมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่อง และสร้างความเชื่อมั่นกับประชาชน ส่งเสริมการพัฒนาเครือข่ายอย่างเป็นระบบ และเชื่อมบทบาททุกภาคส่วน เสริมภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ เปิดพื้นที่ให้ประชาชนมีส่วนร่วมและตรวจสอบได้ จัดทำแผนที่ทรัพยากร ใช้อย่างสมดุล สร้างเศรษฐกิจฐานราก และส่งเสริมการยกระดับวัฒนธรรมให้ร่วมสมัย และพัฒนาอัตลักษณ์สู่เศรษฐกิจวัฒนธรรม

คำสำคัญ: ตำบลเข้มแข็ง, การจัดการตนเองอย่างยั่งยืน, เศรษฐกิจพอเพียง, การมีส่วนร่วม

Abstract

This study aimed to examine 1) the contextual background of Nong Yao Subdistrict, 2) the management potential of the “Strong Subdistrict” towards sustainable self-management, and 3) the development guidelines for achieving sustainable self-management in Nong Yao Subdistrict, Lat Yao District, Nakhon Sawan Province. The study employed a qualitative research approach. Key informants included administrators, operational officers, community representatives, private sector actors, and the media — totaling 26 participants selected through purposive sampling. Data were collected through document analysis, semi-structured interviews, and focus group discussions, and analyzed using inductive content analysis. The results revealed that 1) the development of Nong Yao Subdistrict as a “Strong Subdistrict” became tangible after 2019 by applying the Philosophy of Sufficiency Economy to promote stability, prosperity, and sustainability. The subdistrict was recognized as a model area of Lat Yao District and demonstrated readiness in terms of public participation, networking, leadership, community resources, and socio-cultural capital. 2) The management potential towards sustainable self-management included diverse and transparent mechanisms that encourage citizen participation, clear coordination systems that foster multi-sector collaboration, visionary leadership that is close to the people and effective in management, systematic resource management that can be extended to community-based economic development, and strong cultural and local wisdom capital. 3) The development guidelines for sustainable self-management of Nong Yao Subdistrict include establishing continuous and transparent participatory systems to build public trust, promoting systematic and interconnected networks across all sectors, enhancing strategic leadership and public accountability, developing community resource maps for balanced utilization and grassroots economic growth, and modernizing local culture to strengthen community identity and drive the cultural economy.

Keywords: Strong Subdistrict, Sustainable Self-Management, Sufficiency Economy Philosophy, Participation

บทนำ

ในอดีตชุมชนท้องถิ่นทุกหนแห่งล้วนบริหารจัดการตนเอง เป็นชุมชนเข้มแข็งพึ่งตนเอง ในทุกด้าน จนกระทั่งมีการปฏิรูประบอบราชการ มีการรวมศูนย์อำนาจในการบริหารจัดการประเทศ ในทุก

เรื่อง รัฐส่วนกลางมีอำนาจตามกฎหมายและมีเงินที่เก็บภาษีจากท้องถิ่นทั่วประเทศ (สถาบันพัฒนาองค์การชุมชน (องค์การมหาชน), 2559) ซึ่งการพัฒนาที่ผ่านมาประเทศไทย ได้มุ่งเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้มีความก้าวหน้าทัดเทียมกับนานาชาติ โดยหลงลืมไปว่า พื้นฐานของสังคมและชุมชนส่วนใหญ่ของประเทศไทยคือสังคมเกษตรกรรม ประชากรส่วนใหญ่ของประเทศอยู่ในชุมชนการผลิตขั้นพื้นฐานทางเกษตรกรรม มากกว่าการผลิตทางอุตสาหกรรมที่จะนำพาให้สังคมและประเทศชาติมีความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ การให้ความสำคัญกับการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศให้มีการขยายตัวใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ เกิดค่านิยมการบริโภควัตถุตามแบบอย่าง ในสังคมตะวันตก เน้นการผลิตเพื่อส่งออกมากกว่าการผลิตเพื่อยังชีพ รวมทั้งการมุ่งเน้นพัฒนาสังคมและประเทศในลักษณะก้าวกระโดดส่งผลให้เกิดช่องว่างทางชนชั้นในสังคม (วนิดา เสรีกิจ, 2563)

การพัฒนาตำบลเข้มแข็งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561–2580) โดยมุ่งสร้าง “ความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” ผ่านการพัฒนาชุมชนพึ่งตนเองและลดความเหลื่อมล้ำ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561) พร้อมดำเนินตามวาระการพัฒนาที่ยั่งยืน ค.ศ. 2030 (SDGs) ร่วมกับสหประชาชาติ (สำนักงานจังหวัดนครสวรรค์, 2565) จังหวัดนครสวรรค์นำแนวทาง “ตำบลเข้มแข็งตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” มาปรับใช้ ผ่านการจัดทำ MOU และพัฒนาผู้นำ กลุ่ม องค์กร และประชาชนให้มีความเข้มแข็งทั้ง 3 มิติ โดยใช้กลไก 7 ภาวศีเครือข่าย (สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดนครสวรรค์, 2563) ในปี พ.ศ. 2567 ตำบลหนองยาว อำเภอลาดยาว ถูกคัดเลือกเป็นพื้นที่เป้าหมายในการขับเคลื่อนตำบลเข้มแข็งตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และได้รับรางวัลชนะเลิศระดับจังหวัดในการคัดสรรกิจกรรมพัฒนาชุมชนดีเด่น (องค์การบริหารส่วนตำบลหนองยาว, 2566; สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอลาดยาว จังหวัดนครสวรรค์, 2567) โดยตำบลสามารถใช้โปรแกรม CIA มาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลของตำบล เพื่อสะท้อนสภาพปัญหาและจุดเด่นของตำบลได้ โดยการใช้ฐานข้อมูล จปฐ. และ กชช. 2ค กรอกในโปรแกรมสำเร็จรูปซึ่งโปรแกรมจะวิเคราะห์ข้อมูลเป็น 5 ด้าน ได้แก่ การพัฒนาด้านอาชีพ การจัดการทุนชุมชน การจัดการความเสี่ยงชุมชน การแก้ปัญหาความยากจน การบริหารจัดการชุมชน ภาพรวมเชิงสถิติ คะแนนเฉลี่ยจากข้อมูล จปฐ. และข้อมูลอื่น ๆ อยู่ที่ประมาณ 3.00 คะแนน (ระดับดีมาก) ทุกด้าน และข้อมูลจาก กชช.2ค มีค่าคะแนนต่ำกว่าบางด้าน โดยเฉพาะด้านการจัดการความเสี่ยงชุมชน และการแก้ไขปัญหาความยากจน (องค์การบริหารส่วนตำบลหนองยาว, 2567)

แม้ว่าตำบลหนองยาว อำเภอลาดยาว จังหวัดนครสวรรค์ จะเป็นพื้นที่ที่ได้รับการคัดเลือกให้เป็นตำบลเป้าหมายในการขับเคลื่อนตำบลเข้มแข็งตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และได้รับรางวัลชนะเลิศระดับจังหวัดด้านการพัฒนาชุมชนดีเด่น แต่อย่างไรก็ตาม จากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงประจักษ์โดยใช้โปรแกรม Community Information Analysis (CIA) จากฐานข้อมูล จปฐ. และ กชช.2ค

พบว่ายังมี ปัญหาเชิงระบบและเชิงกระบวนการ ที่ส่งผลกระทบต่อความเข้มแข็งของตำบลในระยะยาว แม้ภาพรวมของตำบลจะมีระดับความเข้มแข็งอยู่ในเกณฑ์ดีมาก แต่ยังพบความไม่สอดคล้องของข้อมูลในบางมิติ โดยเฉพาะด้านการจัดการความเสี่ยงของชุมชน และการแก้ไขปัญหาความยากจน สะท้อนให้เห็นว่า ระบบการพัฒนาที่ยังพึ่งพาการขับเคลื่อนจากภายนอกเป็นหลัก ผู้ศึกษามีความสนใจที่จะศึกษาแนวทางการพัฒนาตำบลเข้มแข็งสู่การจัดการตนเองอย่างยั่งยืนในเขตพื้นที่ตำบลหนองยาว อำเภอลาดยาว จังหวัดนครสวรรค์ เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาตำบลเข้มแข็งสู่การจัดการตนเองอย่างยั่งยืนในเขตพื้นที่ตำบลหนองยาว อำเภอลาดยาว และพื้นที่ตำบลอื่นต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาบริบทเขตพื้นที่ตำบลหนองยาว ในการพัฒนาตำบลเข้มแข็ง
2. เพื่อศึกษาศักยภาพการบริหารจัดการตำบลเข้มแข็งสู่การจัดการตนเองอย่างยั่งยืน ในเขตพื้นที่ตำบลหนองยาว อำเภอลาดยาว จังหวัดนครสวรรค์
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาตำบลเข้มแข็งสู่การจัดการตนเองอย่างยั่งยืนในเขตพื้นที่ตำบลหนองยาว อำเภอลาดยาว จังหวัดนครสวรรค์

การทบทวนวรรณกรรม

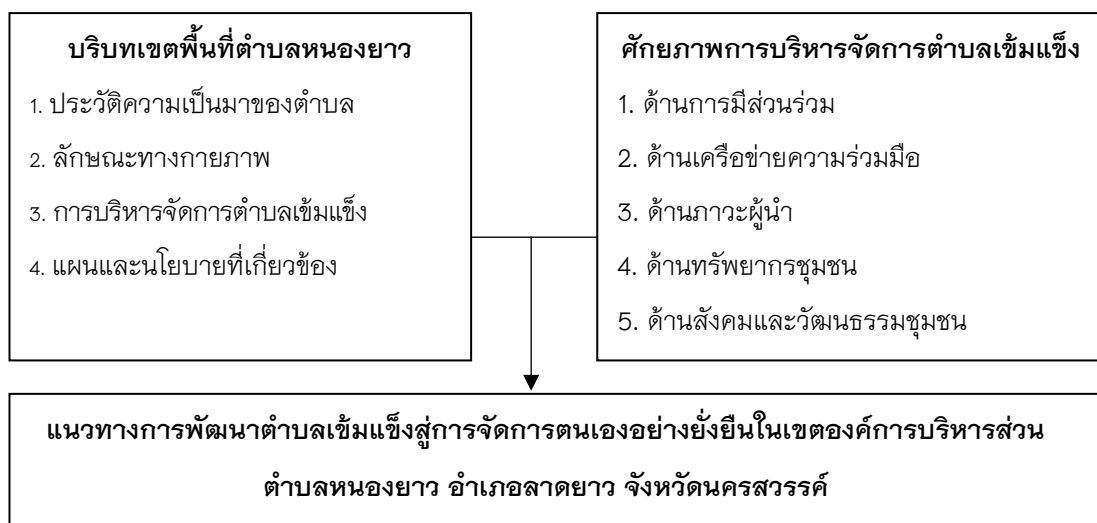
แนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน

ศูนย์วิจัยและสนับสนุนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (2567) อธิบายว่า “เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน” (Sustainable Development Goals: SDGs) เป็นกรอบการพัฒนาระดับโลกที่องค์การสหประชาชาติรับรองเมื่อวันที่ 25 กันยายน ค.ศ. 2015 โดยมีประเทศสมาชิก 193 ประเทศร่วมลงนามในเอกสาร “Transforming Our World: The 2030 Agenda for Sustainable Development” ซึ่งเป็นพันธะสัญญาให้ทุกประเทศดำเนินการพัฒนาอย่างยั่งยืนระหว่างปี ค.ศ. 2016–2030 ซึ่ง SDGs ประกอบด้วย 17 เป้าหมายหลัก และ 169 เป้าหมายย่อย พร้อมตัวชี้วัด 232 ตัว เพื่อใช้ติดตามความก้าวหน้าครอบคลุมประเด็นสำคัญ ทั้งนี้ SDGs สะท้อน 5 มิติของความยั่งยืน (5Ps) ได้แก่ มิติด้านสังคม (เป้าหมายที่ 1–5) มิติด้านเศรษฐกิจ (เป้าหมายที่ 7–11) มิติด้านสิ่งแวดล้อม (เป้าหมายที่ 6, 12–15) มิติด้านสันติภาพและสถาบัน (เป้าหมายที่ 16) มิติด้านหุ้นส่วนการพัฒนา (เป้าหมายที่ 17) โดยรวม SDGs มุ่งให้ทุกประเทศร่วมกันสร้างสมดุลระหว่างเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม สันติภาพ และความร่วมมือ เพื่อให้โลกบรรลุความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนภายในปี 2573

แนวคิดเกี่ยวกับตำบลเข้มแข็ง

กรมการพัฒนาชุมชน (2565) ให้ความหมายของ “ตำบลเข้มแข็ง” ว่าเป็นตำบลที่มีศักยภาพในการบริหารจัดการตนเอง โดยประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาตามหลักประชาธิปไตย มีความมั่นคงในชีวิตและทรัพย์สิน ดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และมีเศรษฐกิจฐานรากที่มั่นคง ซึ่งการพัฒนาตำบลให้เข้มแข็งต้องอาศัยการบูรณาการความร่วมมือจากภาครัฐ เอกชน และประชาชน โดยเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนในทุกขั้นตอนเพื่อให้เกิดความยั่งยืนขณะที่ สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) (2565) อธิบายว่า การจัดการตำบลเข้มแข็งสอดคล้องกับ ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561–2580) ที่มุ่งให้ประเทศมั่นคง ประชาชนมีความสุข เศรษฐกิจเติบโตอย่างต่อเนื่อง สังคมเป็นธรรม และฐานทรัพยากรยั่งยืน โดยการพัฒนาดำบลเข้มแข็งเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคง และยุทธศาสตร์ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม เพื่อกระจายความเจริญ ลดความเหลื่อมล้ำ และเสริมศักยภาพชุมชนท้องถิ่นให้พึ่งพาและจัดการตนเองได้ มุ่งสู่เป้าหมาย “ตำบลมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” ผ่านการบูรณาการการพัฒนาชุมชนอย่างเป็นองค์รวม

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของการศึกษา

ระเบียบวิธีการวิจัย

การศึกษานี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) ร่วมกับการประชุมสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) มีรายละเอียดดังนี้

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ศึกษาได้กำหนดผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key-information) โดยกำหนดตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบริบทเขตพื้นที่ตำบลหนองยาว และเพื่อศึกษาศักยภาพการบริหารจัดการตำบลเข้มแข็งสู่การจัดการตนเองอย่างยั่งยืน ในเขตพื้นที่ตำบลหนองยาว อำเภอลาดยาว จังหวัดนครสวรรค์ มีผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 26 คน คัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive selection) โดยเป็นผู้ที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาตำบลเข้มแข็งไม่น้อยกว่า 3 ปี ประกอบด้วย คณะผู้บริหาร 5 คน (นายอำเภอ นายก อบต. กำนัน ตัวแทนโรงเรียน ตัวแทนผู้ใหญ่บ้าน) คณะผู้ปฏิบัติงาน 7 คน (เจ้าหน้าที่ท้องถิ่น เกษตร สาธารณสุข ศูนย์การศึกษา ปศุสัตว์ ตำรวจ พัฒนาการอำเภอ) ภาคประชาชน 9 คน (ตัวแทนจาก 9 หมู่) ภาคเอกชนและสื่อมวลชน 5 คน

2. วัตถุประสงค์เพื่อหาแนวทางการพัฒนาตำบลเข้มแข็งสู่การจัดการตนเองอย่างยั่งยืนในเขตพื้นที่ตำบลหนองยาว อำเภอลาดยาว จังหวัดนครสวรรค์ ใช้การประชุมสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) จำนวน 10 คน คัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) โดยเป็นผู้มีประสบการณ์ไม่น้อยกว่า 3-5 ปี ประกอบด้วย คณะผู้บริหาร 2 คน คณะผู้ปฏิบัติงาน 4 คน ภาคประชาชน 2 คน และภาคเอกชนและสื่อมวลชน 2 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้ศึกษาได้กำหนดเครื่องมือในการศึกษา โดยกำหนดตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบริบทเขตพื้นที่ตำบลหนองยาว ในการพัฒนาตำบลเข้มแข็ง และศักยภาพการบริหารจัดการตำบลเข้มแข็งสู่การจัดการตนเองอย่างยั่งยืน ในเขตพื้นที่ตำบลหนองยาว อำเภอลาดยาว จังหวัดนครสวรรค์ ผู้ศึกษาใช้เอกสาร (Document Research) และแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) ครอบคลุมประเด็นเกี่ยวกับประวัติความเป็นมา ลักษณะทางกายภาพ แผนและนโยบาย การมีส่วนร่วม เครือข่ายความร่วมมือ ภาวะผู้นำ ทรัพยากรชุมชน และสังคมวัฒนธรรม โดยแบบสัมภาษณ์ได้รับการตรวจสอบความเหมาะสมจากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ได้แก่ 1) รศ.ดร.อนุจักร ชินสาร 2) ผศ.ดร.ไพศาล เครือแสง และ 3) นางสาวนฤพร เพ็ชสังฆาต

2. วัตถุประสงค์เพื่อหาแนวทางการพัฒนาตำบลเข้มแข็งสู่การจัดการตนเองอย่างยั่งยืนในเขตพื้นที่ตำบลหนองยาว อำเภอลาดยาว จังหวัดนครสวรรค์ โดยเครื่องมือที่ใช้ คือ การประชุมสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) ใช้การคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการประชุมสนทนากลุ่มจำนวนทั้งสิ้น 10 คน ประกอบด้วย ตัวแทนคณะผู้บริหาร ตัวแทนคณะผู้ปฏิบัติงาน ตัวแทนภาคประชาชน และตัวแทนภาคเอกชน โดยก่อนการสนทนากลุ่มผู้ศึกษาได้นำประเด็นที่จะใช้ในการจัดประชุมเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน เพื่อพิจารณาถึงความเหมาะสมของประเด็นต่าง ๆ นำไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเหมาะสมของแบบสัมภาษณ์ เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์การศึกษาแนวทางการพัฒนาตำบลเข้มแข็งสู่การจัดการตนเองอย่างยั่งยืนในเขตพื้นที่

ตำบลหนองยาว อำเภอลาดยาว จังหวัดนครสวรรค์ จำนวน 3 ท่าน ได้แก่ 1) รศ.ดร.อนุจักร ชินสาร 2) ผศ.ดร.ไพศาล เครือแสง และ 3) นางสาวนฤพร เพ็ชสังฆาต

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาในเรื่อง แนวทางการพัฒนาตำบลเข้มแข็งสู่การจัดการตนเองอย่างยั่งยืนในเขตพื้นที่ ตำบลหนองยาว อำเภอลาดยาว จังหวัดนครสวรรค์ ได้แบ่งการเก็บรวบรวมข้อมูลตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบริบทเขตพื้นที่ตำบลหนองยาว ในการพัฒนาตำบลเข้มแข็ง พื้นที่ ตำบลหนองยาว และศึกษาศักยภาพการบริหารจัดการตำบลเข้มแข็งสู่การจัดการตนเองอย่างยั่งยืน ในเขตพื้นที่ตำบลหนองยาว อำเภอลาดยาว จังหวัดนครสวรรค์ ผู้ศึกษาแบ่งการเก็บข้อมูลเป็น 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary sources) ประกอบไปด้วย หนังสือ ตำราวิชาการ วิทยานิพนธ์ บทความจากวารสาร เอกสารราชการ รายงานข่าวต่าง ๆ และสื่อออนไลน์ และส่วนที่ 2 ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary sources) ได้มาจากการสัมภาษณ์โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม เพื่อให้ได้ข้อมูล เกี่ยวกับบริบทเขตพื้นที่ตำบลหนองยาว ในการพัฒนาตำบลเข้มแข็ง และ เพื่อศึกษาศักยภาพการบริหารจัดการตำบลเข้มแข็ง ในเขตพื้นที่ตำบลหนองยาว อำเภอลาดยาว จังหวัดนครสวรรค์

2. วัตถุประสงค์แนวทางการพัฒนาตำบลเข้มแข็งสู่การจัดการตนเองอย่างยั่งยืนในเขตพื้นที่ ตำบลหนองยาว อำเภอลาดยาว จังหวัดนครสวรรค์ โดยเครื่องมือที่ใช้ คือ การประชุมสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) ใช้การคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการประชุมสนทนากลุ่มจำนวนทั้งสิ้น 10 คน ประกอบด้วย กลุ่มคณะผู้บริหาร กลุ่มคณะผู้ปฏิบัติงาน กลุ่มภาคประชาชน และกลุ่มภาคเอกชน

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร (Document Research) การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) และการประชุมสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) โดยใช้วิธีวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1) ข้อมูลจากเอกสาร (Document Research) ดำเนินการ 4 ขั้นตอน คือ (1) จัดระเบียบข้อมูลให้เป็นหมวดหมู่ (2) วิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา (3) นำเสนอข้อมูลในรูปแบบการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) (4) สรุปผล ตีความ และตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล

2) ข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) นำข้อมูลมาจัดกลุ่มประเด็นตามด้านต่าง ๆ ได้แก่ การมีส่วนร่วม เครือข่ายความร่วมมือ ภาวะผู้นำ ทรัพยากร และวัฒนธรรมชุมชน ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา โดยกำหนดเกณฑ์คัดเลือกข้อมูล จัดเค้าโครง วิเคราะห์บริบท และนับความถี่ของเนื้อหา ก่อนสรุปเชิงพรรณนา นอกจากนี้ยังมีการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล ด้วยวิธี สามเส้า (Method Triangulation) โดยเปรียบเทียบข้อมูลจากการสัมภาษณ์และเอกสาร

3) ข้อมูลจากการประชุมสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) สรุปประเด็นสำคัญเพื่อหาแนวทางพัฒนาตำบลเข้มแข็งสู่การจัดการตนเองอย่างยั่งยืน ใช้การวิเคราะห์เนื้อหาเช่นเดียวกับการสัมภาษณ์ และตรวจสอบข้อมูลด้วยวิธีสามเส้า โดยเปรียบเทียบกับข้อมูลจากเอกสารและแนวทางตำบลเข้มแข็งตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ผลการวิจัย

1. บริบทเขตพื้นที่ตำบลหนองยาว ในการพัฒนาตำบลเข้มแข็ง

1.1 ประวัติความเป็นมาและพัฒนาการด้านตำบลเข้มแข็ง ตำบลหนองยาวเริ่มมีพัฒนาการด้าน “ตำบลเข้มแข็ง” อย่างเป็นทางการหลังวิกฤตการณ์โควิด-19 ในปี 2562 ซึ่งส่งผลกระทบรุนแรงทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสุขภาพประชาชน และได้รับแรงบันดาลใจจากหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริรัชกาลที่ 9 เพื่อนำมาแก้ปัญหาและพัฒนาตำบลใน 3 มิติ: ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ต่อมาในปี 2566–2567 ได้รับการคัดเลือกจากอำเภอลาดยาวให้เป็นพื้นที่เป้าหมายในการขับเคลื่อน “ตำบลเข้มแข็ง” ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง มีการจัดประชุมร่วมหลายภาคส่วน เช่น ผู้นำชุมชน อสม. โรงเรียน หน่วยงานท้องถิ่น เพื่อร่วมกันขับเคลื่อนงาน มีการจัดทำ “ธรรมนูญสุขภาพตำบล” ภายใต้โครงการ “ตำบลหนองยาวเข้มแข็ง สุขภาพประชาชนแข็งแรง” ได้ร่วมจัดกิจกรรมระดับเขตในเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผู้นำตำบลเข้มแข็ง โดยตำบลหนองยาวเสนอแนวคิด “ชุมชนท่องเที่ยวเชิงเกษตร เพื่อสุขภาพ” เป็นรูปธรรมของการขับเคลื่อน

2. ศักยภาพการบริหารจัดการตำบลเข้มแข็งสู่การจัดการตนเองอย่างยั่งยืนในเขตพื้นที่ตำบลหนองยาว อำเภอลาดยาว จังหวัดนครสวรรค์

2.1 ด้านการมีส่วนร่วม ศักยภาพการบริหารจัดการตำบลเข้มแข็งสู่การจัดการตนเองอย่างยั่งยืน ตำบลหนองยาวมีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างครอบคลุมและต่อเนื่อง ทั้งในด้านการพึ่งตนเอง การทำกิจกรรมสาธารณะ การใช้สิทธิทางการเมือง และการพัฒนาชุมชน มีเวทีประชาคม คณะกรรมการหมู่บ้าน และช่องทางการสื่อสารที่โปร่งใส เปิดโอกาสให้ประชาชน ภาคเอกชน และสื่อท้องถิ่นเข้ามามีบทบาทในการตัดสินใจและติดตามโครงการต่าง ๆ ส่งผลให้เกิดความร่วมมือ ความเชื่อมั่น และความสามัคคีของคนในชุมชน

2.2 ด้านเครือข่ายความร่วมมือ มีการจัดการเครือข่ายอย่างเป็นระบบ โดยบูรณาการแผนพัฒนาร่วมกับภาคีเครือข่าย 7 ภาคส่วน ผ่านการลงนาม MOU ระหว่างอำเภอลาดยาวกับองค์การบริหารส่วนตำบลหนองยาว เพื่อขับเคลื่อนตำบลเข้มแข็งตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง เครือข่ายความร่วมมือมีระบบประสานงานชัดเจน เน้น “ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบ” ทำให้การบริหารตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง

2.3 ด้านภาวะผู้นำ การบริหารจัดการตำบลเข้มแข็ง ผู้นำตำบลหนองยาวมีวิสัยทัศน์และทิศทางชัดเจน ใช้ข้อมูลและเครื่องมือวิเคราะห์เป็นฐานในการวางแผนพัฒนา ต่อยอดองค์ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่การบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ ผู้นำใกล้ชิดประชาชน โปร่งใส รับฟังความคิดเห็น และเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วม ส่งผลให้เกิดความเชื่อมั่นและความยั่งยืนของการพัฒนา

2.4 ด้านทรัพยากรชุมชน การบริหารจัดการตำบลเข้มแข็ง ตำบลหนองยาวมีทรัพยากรอุดมสมบูรณ์และได้รับการบริหารจัดการอย่างคุ้มค่าและยั่งยืน มีระบบข้อมูล (จปฐ.) รองรับการบริหารแผนพัฒนา ใช้ทรัพยากรชุมชนสร้างเศรษฐกิจฐานรากและอาชีพในท้องถิ่นได้อย่างสมดุลระหว่างการใช้ประโยชน์และการอนุรักษ์ เกิดการสร้างมูลค่าเพิ่มและภาพลักษณ์ที่ดีของตำบล

2.5 ด้านสังคมและวัฒนธรรมชุมชน การบริหารจัดการตำบลเข้มแข็ง ชุมชนมีความมั่นคงทางสังคม ครัวเรือนมีที่อยู่อาศัยมั่นคง มีแผนรับมือภัยพิบัติและเครือข่ายอาสาสมัครครบทุกหมู่บ้าน มีการใช้ข้อมูลสารสนเทศพัฒนาคุณภาพชีวิต ส่งเสริมสุขภาพ อาชีพ และสิ่งแวดล้อม ตำบลหนองยาวให้ความสำคัญกับการสืบสานวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และการสร้างอัตลักษณ์ชุมชน ความสามัคคีของคนในพื้นที่เป็นพลังสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาอย่างยั่งยืน

3. แนวทางการพัฒนาตำบลเข้มแข็งสู่การจัดการตนเองอย่างยั่งยืนในเขตพื้นที่ตำบลหนองยาว อำเภอลาดยาว จังหวัดนครสวรรค์

3.1 ด้านการมีส่วนร่วม แนวทางสำคัญ สร้างระบบการมีส่วนร่วมที่ต่อเนื่อง ทำปฏิทินกิจกรรม กำหนดบทบาทคณะกรรมการชัดเจน จัดตั้งคณะทำงานเฉพาะกิจ ยกกระตือรือร้นสื่อสาร ใช้สื่อชุมชน เวทีประชาชน สื่อออนไลน์ที่เข้าใจง่าย ส่งเสริมบทบาทประชาชนทุกกลุ่ม ผูกอบรมพลเมือง เปิดพื้นที่ให้เยาวชน/ผู้สูงอายุ/สตรี/กลุ่มเปราะบาง ระบบอาสาสมัคร ใช้เครื่องมือหลากหลายและเข้าถึงง่าย แบบสอบถามออนไลน์ กล้องรับความคิดเห็น ทีมสื่อสารลงพื้นที่ เชื่อมผลลัพธ์กับความเชื่อมั่นประชาชน โครงการ Quick Win เผยแพร่ผลลัพธ์ผ่านสื่อที่เข้าใจง่าย

3.2 ด้านเครือข่ายและความร่วมมือ แนวทางสำคัญสร้างเครือข่ายอย่างเป็นระบบ ทำทะเบียนเครือข่าย แผนเครือข่าย คณะกรรมการประชุมสม่ำเสมอ สร้างความเข้าใจเป้าหมายร่วม เวทีร่วมวางแผน วิเคราะห์ SWOT แผนยุทธศาสตร์เครือข่าย ติดตามและประเมินผลร่วม ตัวชี้วัดร่วม รายงานผลรายไตรมาส ชุมชนเป็นเจ้าของ ช่องทางสื่อสารเข้าถึงง่าย ทีมสื่อสาร จุดบริการข้อมูล เชื่อมภาคเอกชน รัฐ และสื่อ กลไกสามฝ่าย เวทีสื่อท้องถิ่น ใช้ความร่วมมือพหุภาคีขับเคลื่อนพัฒนา พันธมิตรภายนอก เครือข่ายเป็นศูนย์รวมทรัพยากร โครงการร่วมที่จับต้องได้

3.3 ด้านภาวะผู้นำ แนวทางสำคัญ พัฒนาผู้นำมีประสิทธิภาพ ผูกอบรมผู้นำเชิงกลยุทธ์, แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างตำบล เสริมทักษะการสื่อสารและวิสัยทัศน์ เวิร์กช็อป พบประชาชนสม่ำเสมอ พัฒนาเครื่องมือติดตามประเมินผู้นำ ประเมินประจำปี ทีมที่ปรึกษาจากมหาวิทยาลัย/NGO เปิดพื้นที่

ประชาชนตรวจสอบ ศูนย์ข้อมูลสาธารณะ เว็บไซต์ประชาคม ตรวจสอบผ่านสื่อชุมชน สร้างระบบตัดสินใจแบบมีส่วนร่วม ระดมสมองก่อนตัดสินใจ

3.4 ด้านทรัพยากรชุมชน แนวทางสำคัญ จัดทำแผนที่ทรัพยากรชุมชน เดินสำรวจประเมินปริมาณ/คุณภาพ ใช้ GIS/ภูมิปัญญาท้องถิ่น วางแผนใช้ทรัพยากรสมดุลและยั่งยืน แผนแม่บททรัพยากร ทรัพยากรหมุนเวียน ธรรมนูญทรัพยากร ส่งเสริมเศรษฐกิจฐานราก พัฒนาผลิตภัณฑ์ OTOP/SMEs เกษตรอินทรีย์ กองทุนพัฒนาท้องถิ่น สร้างองค์ความรู้และทักษะการจัดการทรัพยากร อบรมชุมชน เชิญวิทยากร พัฒนาคู่มือ/หลักสูตร สื่อสารคุณค่าทรัพยากร เพจ/สื่อออนไลน์ วิทยุชุมชน นิทรรศการหมุนเวียน

3.5 ด้านสังคมและวัฒนธรรมชุมชน แนวทางสำคัญ ยกย่องทุนวัฒนธรรมท้องถิ่นให้ร่วมสมัย กิจกรรมร่วมสมัย เรียนรู้ข้ามรุ่น สร้างพื้นที่สร้างสรรค์ให้คนรุ่นใหม่ กิจกรรมวัฒนธรรมแนวใหม่ ศูนย์เรียนรู้เยาวชน สื่อออนไลน์ร่วมกับเอกชน สร้างเครือข่ายอนุรักษ์วัฒนธรรม คณะกรรมการวัฒนธรรม เชื่อมโรงเรียน/วัด/ท้องถิ่น บูรณาการศาสนา และวัฒนธรรม พัฒนาอัตลักษณ์สู่เศรษฐกิจ ถนนวัฒนธรรม โฮมสเตย์ พัฒนาระบบสื่อสารสังคมและวัฒนธรรม ศูนย์สื่อสารตำบล เพจ/LINE/วิทยุ เครือข่ายนักสื่อสารเยาวชน

อภิปรายผล

1. บริบทเขตพื้นที่ตำบลหนองยาว ในการพัฒนาตำบลเข้มแข็ง

บริบทของตำบลหนองยาวซึ่งเป็นพื้นที่ชนบทที่มีเศรษฐกิจฐานราก และได้รับผลกระทบจากวิกฤตโควิด-19 ทั้งด้านรายได้และสุขภาพ สะท้อนถึง SDG 1 (ขจัดความยากจน) และ SDG 3 (สุขภาพและความปลอดภัย) อย่างชัดเจน โดยพื้นที่ต้องเผชิญความเปราะบางเชิงโครงสร้าง ทั้งด้านเศรษฐกิจชุมชน ระบบสุขภาพ และความมั่นคงในการดำรงชีวิต ผลการวิจัยพบว่า ตำบลหนองยาวสามารถปรับกลยุทธ์การพัฒนาให้สอดคล้องกับบริบทเฉพาะถิ่น โดยนำแนวคิด การพัฒนาเชิงพื้นที่ (Area-based Development) มาใช้ ซึ่งสอดคล้องกับหลักการของ SDGs ที่เน้นว่า การพัฒนาต้องไม่ใช่แนวทางเดียวกันทั้งหมด แต่ต้องคำนึงถึงบริบทพื้นที่ การที่ตำบลหนองยาวใช้สถานการณ์วิกฤตเป็น “ตัวเร่ง” ให้เกิดการรวมพลังของชุมชน สะท้อนถึงการนำ SDGs มาปรับใช้ในระดับพื้นที่อย่างเป็นรูปธรรม

2. ศักยภาพการบริหารจัดการตำบลเข้มแข็งสู่การจัดการตนเองอย่างยั่งยืนในเขตพื้นที่ตำบลหนองยาว อำเภอลาดยาว จังหวัดนครสวรรค์

จากผลการวิเคราะห์ศักยภาพตำบลหนองยาวพบว่า ชุมชนมีจุดเด่นด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ ภาวะผู้นำ การใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน และการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น โดยมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุชาติดา โชติช่วง (2563) และ ณัฐวุฒิ ไกรพิบูลย์

(2562) ที่ชี้ว่าการส่งเสริมการมีส่วนร่วมและการสื่อสารแบบสองทางช่วยเพิ่มความโปร่งใสและทำให้โครงการตอบสนองความต้องการประชาชนได้ตรงจุด ด้านเครือข่ายความร่วมมือสอดคล้องกับงานของพรเทพ อินทร์ผิว (2561) ที่เน้นการบูรณาการหลายภาคส่วนและกลไกกลางในการประสานงานเพื่อความยั่งยืน ด้านภาวะผู้นำสอดคล้องกับงานของสิริพร สายบัว (2561) ที่กล่าวว่าผู้นำเชิงคุณธรรมและโปร่งใสเป็นปัจจัยสำคัญของการพัฒนา ส่วนด้านการจัดการทรัพยากรสอดคล้องกับงานของ วราภรณ์ ศิริสวัสดิ์ (2561) และ สุพจน์ วัฒนสุข (2562) ที่เน้นการใช้ความรู้ท้องถิ่นและการวางแผนอย่างมีระบบ สุดท้ายด้านสังคมและวัฒนธรรมสอดคล้องกับงานของ นิภา สังข์พุ่ม (2565) ที่ชี้ว่าการอนุรักษ์วัฒนธรรมต้องอาศัยครอบครัว องค์กรชุมชน และสื่อร่วมสมัยในการเผยแพร่อัตลักษณ์ท้องถิ่น โดยสรุป ตำบลหนองยาวมีศักยภาพการบริหารจัดการชุมชนที่สอดคล้องกับแนวคิดและผลการวิจัยทางวิชาการหลายด้าน แสดงให้เห็นถึงการบูรณาการทรัพยากร ภาวะผู้นำ และความร่วมมือของภาคส่วนต่าง ๆ ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาที่ยั่งยืนและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในพื้นที่ชุมชนอื่นได้ต่อไป

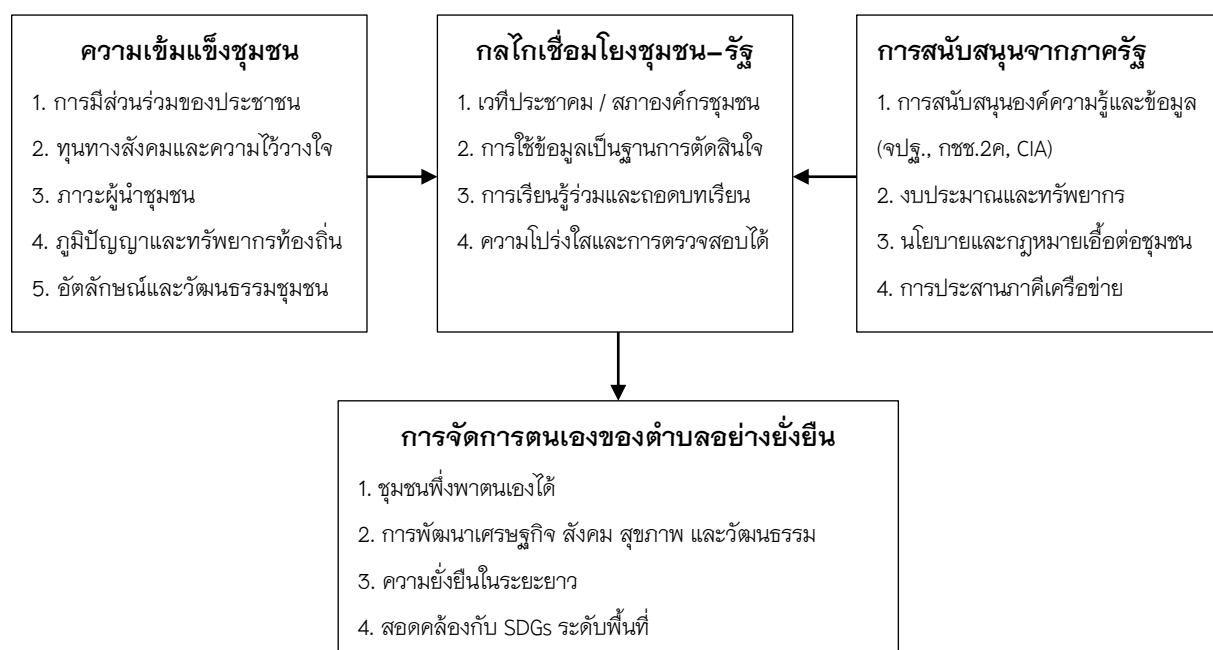
3. แนวทางการพัฒนาตำบลเข้มแข็งสู่การจัดการตนเองอย่างยั่งยืนในเขตพื้นที่ตำบลหนองยาว อำเภอลาดยาว จังหวัดนครสวรรค์

จากผลการศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาตำบลเข้มแข็งสู่การจัดการตนเองอย่างยั่งยืนในเขตพื้นที่ตำบลหนองยาว อำเภอลาดยาว จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า การพัฒนาตำบลเข้มแข็งสามารถดำเนินการได้ผ่าน 5 ด้านสำคัญ ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมของประชาชน โดยส่งเสริมเวทีประชาคม บทบาทสภาองค์กรชุมชน และใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนร่วมเสนอความคิดเห็นและติดตามผล สอดคล้องกับงานวิจัยของอนุชา ศรีประเสริฐ (2562) และสุมาลี ทองสุข (2563) ที่ชี้ว่าเวทีประชาคมและองค์กรชุมชนเป็นกลไกสำคัญในการสร้างความโปร่งใส 2) เครือข่ายความร่วมมือ เน้นการสร้างเครือข่ายหลายภาคส่วน มีระบบประสานงานและติดตามประเมินผลที่ชัดเจน สอดคล้องกับงานของพรเทพ อินทร์ผิว (2561) ที่ยืนยันว่าเครือข่ายเข้มแข็งเป็นหัวใจของการพัฒนา 3) ภาวะผู้นำ มุ่งส่งเสริมผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ โปร่งใส และเปิดรับความคิดเห็นของประชาชน สอดคล้องกับงานของนฤมล พิทักษ์เสรี (2564) ที่ชี้ว่าผู้นำโปร่งใสและมีกลไกตรวจสอบสร้างความเชื่อมั่นให้ชุมชน 4) การจัดการทรัพยากรชุมชน มุ่งสร้างความรู้ การวางแผนอย่างมีระบบ และการใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน สอดคล้องกับงานของสุกัญญา บุญญาภิบาล (2562) และวัฒนา พิทักษ์ธรรม (2561) ที่ย้ำถึงความสำคัญของการสร้างสมดุลระหว่างการใช้และอนุรักษ์ทรัพยากร และ 5) ด้านสังคมและวัฒนธรรมชุมชน เน้นการเสริมสร้างความสัมพันธ์ของครอบครัว การอนุรักษ์ทุนวัฒนธรรม และการเปิดพื้นที่ให้เยาวชนมีส่วนร่วม สอดคล้องกับงานของสมชาย ใจมั่นคง (2562) และพิมพ์ใจ พูลเพิ่ม (2563) ที่พบว่ากิจกรรมร่วมและการใช้เทคโนโลยีเชื่อมโยงเศรษฐกิจสร้างสรรค์ช่วยเสริมพลังชุมชน โดยสรุป แนวทางทั้งห้าด้านสะท้อนถึงการบูรณาการองค์ความรู้และ

แนวคิดจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสนับสนุนให้ตำบลหนองยาวพัฒนาอย่างมีระบบ โปร่งใส และยั่งยืนบนพื้นฐานของการมีส่วนร่วมและศักยภาพของชุมชนเอง

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาตำบลเข้มแข็งสู่การจัดการตนเองอย่างยั่งยืนในเขตพื้นที่ตำบลหนองยาว อำเภอลาดยาว จังหวัดนครสวรรค์ บทเรียนความสำเร็จของตำบลหนองยาว (The Success Lesson) องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ชี้ให้เห็นว่า หัวใจสำคัญของความสำเร็จในการพัฒนาตำบลหนองยาว มิได้เกิดจากความเข้มแข็งของชุมชนเพียงฝ่ายเดียว หรือการสนับสนุนจากภาครัฐเพียงฝ่ายเดียว หากแต่เกิดจาก “ความสัมพันธ์เชิงพหุภาคีที่สมดุลและเกื้อหนุนกัน” ระหว่างชุมชนและรัฐ โดยปัจจัยที่เป็นตัวขับเคลื่อนหลัก (Driving Force) คือ “ชุมชนเป็นเจ้าของกระบวนการพัฒนา ขณะที่ภาครัฐทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวกและเสริมพลัง ไม่ใช่ผู้กำหนดทิศทางแทนชุมชน” องค์ความรู้ใหม่นี้สะท้อนให้เห็นว่า ความยั่งยืนของการพัฒนาตำบลไม่ได้อยู่ที่ปริมาณโครงการหรือทรัพยากรจากรัฐ แต่ขึ้นอยู่กับระดับความเป็นเจ้าของของชุมชน (Community Ownership) และความสามารถของรัฐในการปรับบทบาทจากผู้สั่งการมาเป็นผู้สนับสนุน เมื่อทั้งสองฝ่ายทำงานร่วมกันอย่างสอดคล้อง จึงเกิดระบบการจัดการตนเองของชุมชนที่เข้มแข็งและต่อเนื่อง ดังนั้น บทเรียนความสำเร็จของตำบลหนองยาวจึงเป็นองค์ความรู้ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับพื้นที่อื่นได้ โดยเน้นการออกแบบกระบวนการพัฒนาที่ให้ชุมชนเป็นศูนย์กลาง พร้อมกับการสนับสนุนเชิงนโยบายและเชิงเทคนิคจากภาครัฐอย่างเหมาะสม ซึ่งถือเป็นแก่นสำคัญของการพัฒนาตำบลเข้มแข็งสู่การจัดการตนเองอย่างยั่งยืน ดังแผนภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 2 โมเดลบทเรียนความสำเร็จของตำบลหนองยาว

สรุป

จากการศึกษาเรื่อง “แนวทางการบริหารจัดการตำบลเข้มแข็งสู่การจัดการตนเองอย่างยั่งยืนในเขตพื้นที่ตำบลหนองยาว” พบว่า ตำบลหนองยาว อำเภอลาดยาว จังหวัดนครสวรรค์ เป็นพื้นที่ชนบทที่มีพื้นฐานเศรษฐกิจจากภาคเกษตรกรรมและมีความเข้มแข็งของชุมชน โดยได้ประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้เหมาะสมกับบริบทท้องถิ่นในสามมิติ ได้แก่ มิติความมั่นคงในการพัฒนาระบบสุขภาพชุมชน มิติความมั่งคั่งในการพัฒนาเศรษฐกิจฐานทรัพยากรและการท่องเที่ยวเชิงเกษตร และมิติความยั่งยืนในการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ ตำบลหนองยาวมีศักยภาพเด่นด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน เครือข่ายความร่วมมือ ภาวะผู้นำ การจัดการทรัพยากร และการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น ส่งผลให้เกิดระบบบริหารจัดการที่บูรณาการและยั่งยืน ทั้งนี้ ผลการศึกษาเป็นแนวทางสำคัญในการนำไปประยุกต์ใช้ในชุมชนอื่น เพื่อเสริมสร้างการมีส่วนร่วม การใช้ทรัพยากรอย่างสมดุล การพัฒนาผู้นำท้องถิ่น และการอนุรักษ์อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม อันจะนำไปสู่การพัฒนาชุมชนที่เข้มแข็งและสามารถจัดการตนเองได้อย่างยั่งยืนบนพื้นฐานของเศรษฐกิจพอเพียงและความร่วมมือของทุกภาคส่วน

(1) ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

(1.1) ผู้นำท้องถิ่น กำหนดนโยบายสนับสนุนการจัดตั้งและพัฒนากลไกการมีส่วนร่วมของประชาชนทุกระดับ

(1.2) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ ภาคประชาชน ภาคเอกชน และกลุ่มเปราะบาง ในกระบวนการวางแผน พัฒนา และติดตามประเมินผล

(1.3) หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง กำหนดนโยบายการพัฒนาแบบสื่อสารและประชาสัมพันธ์ให้ทั่วถึง โปร่งใส เพื่อสร้างความเข้าใจและความร่วมมือในชุมชน

(2) ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

(2.1) ควรศึกษาการเปรียบเทียบพื้นที่ตำบลที่ประสบความสำเร็จและที่ยังมีปัญหา เพื่อระบุปัจจัยที่ส่งผลต่อศักยภาพการบริหารจัดการตำบลเข้มแข็งสู่การจัดการตนเองอย่างยั่งยืน

(2.2) ศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคของการบริหารจัดการตำบลเข้มแข็งสู่การจัดการตนเองอย่างยั่งยืน ตำบลหนองยาว อำเภอลาดยาว จังหวัดนครสวรรค์

(2.3) ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อการบริหารจัดการตำบลเข้มแข็งสู่การจัดการตนเองอย่างยั่งยืน ตำบลหนองยาว อำเภอลาดยาว จังหวัดนครสวรรค์

เอกสารอ้างอิง (References)

- กรมการพัฒนาชุมชน. (2565). แนวทางการดำเนินงาน “ตำบลเข้มแข็งตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง”. ผู้แต่ง.
- ณัฐวุฒิ ไกรพิบูลย์. (2562). การสื่อสารแบบสองทางกับการบริหารงานภาครัฐอย่างมีส่วนร่วม. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- นฤมล พัทธสิทธิ์. (2564). ภาวะผู้นำเชิงคุณธรรมและกลไกตรวจสอบในองค์กรชุมชนท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- นิภา สังข์พุ่ม. (2565). การอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นผ่านครอบครัวและสื่อร่วมสมัย. นครศรีธรรมราช: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช.
- พรเทพ อินทร์ผิว. (2561). การบูรณาการเครือข่ายความร่วมมือเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของชุมชนท้องถิ่น. นครสวรรค์: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- พิมพ์ใจ พูลเพิ่ม. (2563). เศรษฐกิจสร้างสรรค์และบทบาทเยาวชนในชุมชนท้องถิ่น. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- วนิดา เสรีกิจ. (2563). การพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน ในบริบทของการพัฒนาประเทศ. วารสาร เศรษฐศาสตร์การเมืองบูรพา, 8(1), 81-106.
- วรารณ ศิริสวัสดิ์. (2561). การใช้ทรัพยากรท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล.
- วัฒนา พัทธธรรม. (2561). การวางแผนและจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างสมดุลในชุมชนท้องถิ่น. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ศูนย์วิจัยและสนับสนุนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน. (2567). เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) และกรอบการติดตามความก้าวหน้า. กรุงเทพฯ: ศูนย์วิจัยและสนับสนุนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน.
- สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน). (2565). ตำบลเข้มแข็งและยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี: การพัฒนาชุมชนท้องถิ่นสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน. กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน).
- สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน). (2559). การเสริมสร้างศักยภาพชุมชนท้องถิ่นและตำบลเข้มแข็ง. กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน.
- สมชาย ใจมั่นคง. (2562). กิจกรรมสร้างสรรค์เพื่อเสริมพลังชุมชนและเศรษฐกิจฐานวัฒนธรรม. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2561). ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580): แผนปฏิบัติการเพื่อความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักงานจังหวัดนครสวรรค์. (2565). การขับเคลื่อนการพัฒนาที่ยั่งยืนและ SDGs ในจังหวัดนครสวรรค์. นครสวรรค์: สำนักงานจังหวัดนครสวรรค์.
- สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดนครสวรรค์. (2563). แนวทางการขับเคลื่อนตำบลเข้มแข็งตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง. นครสวรรค์: สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดนครสวรรค์.
- สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอลาดยาว จังหวัดนครสวรรค์. (2567). รายงานผลการคัดสรรกิจกรรมพัฒนาชุมชนดีเด่น ประจำปี 2567. นครสวรรค์: สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอลาดยาว จังหวัดนครสวรรค์.
- สิริพร สายบัว. (2561). ภาวะผู้นำเชิงคุณธรรมกับความสำเร็จขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สุกัญญา บุญญาภิบาล. (2562). การจัดการทรัพยากรธรรมชาติของชุมชนอย่างยั่งยืน. สุราษฎร์ธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- สุชาดา โชติช่วง. (2563). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการท้องถิ่นอย่างโปร่งใส. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุพจน์ วัฒนสุข. (2562). การจัดการทรัพยากรชุมชนด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นและการวางแผนแบบมีส่วนร่วม. ลำปาง: มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง.
- สุมาลี ทองสุข. (2563). เวทีประชาคมกับความโปร่งใสในการบริหารจัดการท้องถิ่น. นครราชสีมา: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- องค์การบริหารส่วนตำบลหนองยาว. (2566). การดำเนินงานตำบลเข้มแข็งตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประจำปี พ.ศ. 2567. นครสวรรค์: องค์การบริหารส่วนตำบลหนองยาว.
- อนุชา ศรีประเสริฐ. (2562). การเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.